

Tjänsteskrivelse

Datum

2024-09-20

Vår referens

Kristian Berghult

Utredningssekreterare

kristian.berghult@malmö.se

Remiss Arbetsmarknadsdepartementet - Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41)

GYVF-2024-3317

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig kring ”Remiss av slutbetänkandet av utredningen om en målstyrd integrationspolitik, Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41)”. Utredningens uppdrag är att analysera och lämna förslag på hur integrationspolitikens mål ska få större genomslag i den offentliga verksamheten. Detta inkluderar bland annat att lämna förslag om en styrmodell och resultatindikatorer som kan användas för att följa upp om det riksdagsbundna målet uppfylls. Utredningen har också i uppdrag att utreda hur regelverket för ersättningarna till nyanlända som deltar i etableringsprogrammet bör förändras.

Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen föreslår gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att ställa sig positiv till utredningens förslag att regeringen bör ta fram en nationell strategi för integrationspolitiken, som konkretiserar politikens inriktning och främjar överblick och sammanhang. Nämnden föreslås att ställa sig bakom förslaget att fyra myndigheter får sektorsansvar för de fem huvudområdena inom integrationspolitiken. Vidare föreslås nämnden att ställa sig positiv till ett ökat samordningsansvar för Arbetsförmedlingen och Länsstyrelsen.

Förvaltningen föreslår att nämnden ställer sig positiv till utredningens förslag att förvärvsarbete vid sidan av deltagande i etableringsprogrammet inte ska påverka etableringsersättningen. Dock är det viktigt att säkerställa att individen har möjlighet att hantera studier, etableringsinsatser och arbete.

Förslag till beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande angående ”Remis Arbetsmarknadsdepartementet – Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41) och överlämnar detsamma till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Remiss angående Remiss Arbetsmarknadsdepartementet - Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41)
- Remiss Arbetsmarknadsdepartementet - Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41)
- Styrkraft för lyckad integration - Slutbetänkande av utredning om En målstyrd integrationspolitik (SOU 2024:41)
- G-Tjänsteskrivelse GVN 2024-09-27 Remiss Arbetsmarknadsdepartementet - Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41) redaktionella ändringar efter AU - ren version
- Förslag till yttrande GVN 2024-09-27 Remiss Arbetsmarknadsdepartementet - Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41) redaktionella ändringar efter AU - ren version

Beslutsplanering

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens arbetsutskott 2024-09-18

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2024-09-27

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig kring Remiss av slutbetänkandet av utredningen om en målstyrd integrationspolitik, ”Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41)”. I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. I denna tjänsteskrivelse tas i huvudsak upp de frågor som påverkar nämndens verksamheter direkt eller indirekt.

Bakgrund

Utredningens uppdrag är att analysera och lämna förslag på hur integrationspolitikens mål ska få större genomslag i den offentliga verksamheten. Detta inkluderar bland annat att lämna förslag om en styrmodell och resultatindikatorer som kan användas för att följa upp om det riksdagsbundna målet uppfylls. Utredningen har också i uppdrag att utreda hur regelverket för ersättningarna till nyanlända som deltar i etableringsprogrammet bör förändras. I denna del ingår att analysera om etableringsersättningen, etableringstillägget och bostadsersättningen innehåller tillräckligt starka incitament för att den nyanlände ska börja arbeta eller utöka sin arbetstid.

I delbetänkandet ”Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration (SOU 2023:24)” har utredningen lämnat förslag på åtgärder som särskilt syftar till att skynda

på utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. I delbetänkandet ”Mål och mening med integration (SOU 2024:12)” lämnas förslag och bedömningar om nya mål för integrationspolitiken, samt om hur jämställdhetsperspektivet kan synliggöras i integrationspolitiken.

I detta slutbetänkande ”Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41)” redovisas dels uppdraget om styrning och uppföljning av måluppfyllelsen på integrationsområdet, dels uppdraget om en översyn av ersättningarna till vissa nyanlända.

Förslagen och bedömningarna i detta betänkande bygger på utredningens förslag till nya mål för integrationspolitiken som lämnats i delbetänkandet (SOU 2024:12). Förslaget till övergripande mål är att utrikes födda kvinnor och män ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter som övriga befolkningen att leva ett fritt, värdigt och självständigt liv. Det förutsätter att den som långvarigt befinner sig i Sverige tar ansvar för att bli en del av det svenska samhället och att samhället i sin tur ger individen möjligheter att fullt ut delta och bidra i arbets- och samhällslivet.

Integrationspolitiken är ett tvärsektorielt politikområde, vilket innebär att det krävs insatser inom flera verksamhetsområden och regelverk för att förverkliga politiken. Förutom myndigheter är flera aktörer såsom kommuner, arbetsmarknadens parter, civilsamhällets organisationer med flera viktiga för att politikens mål ska uppnås. Politiken behöver följas upp på ett strukturerat sätt för att säkerställa att insatserna når målgruppen och att resultaten förbättras. Integrationspolitiken behöver också samordnas så att berörda aktörer arbetar i samma riktning.

Styrningen, samordningen och uppföljningen av integrationspolitiken har stora brister i dag, enligt utredningen. Detta har medfört att det saknas kunskap om vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra integrationen av utrikes födda. Utredningen pekar bland annat på följande brister:

- Riktade författningsreglerade insatser för integration avser framför allt nyanlända invandrare.
- Den befintliga regleringen av myndigheternas ansvar för integration är otydlig och generellt utformad.
- Få myndigheter har uppdrag om integration i sin instruktion och de uppdrag som finns är ofta generellt formulerade.
- En beslutad strategi för regeringens integrationspolitik fanns senast för perioden 2008–2010.

- Den senaste redovisningen till riksdagen med uppföljning av hur utvecklingen och resultaten ser ut inom integrationsområdet presenterades 2012.

Ökad statlig styrning och samverkan

För att politikens mål ska få ett väsentligt större genomslag i de offentliga verksamheterna behöver den statliga styrningen stärkas. Enligt utredningen krävs en samordnad och strategisk styrning av den offentliga förvaltningen, som också omfattar en långsiktig organisering för samordning av integrationspolitiken.

Som komplement till den förstärkta styrningen av enskilda myndigheter, föreslår utredningen att det införs ett samlat ansvar, sektorsansvar, inom integrationspolitikens fem huvudområden för följande myndigheter:

- Ekonomisk integration: Arbetsförmedlingen.
- Språklig integration: Statens skolverk.
- Utbildning och kvalificering: Statens skolverk.
- Demokratisk integration: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.
- Social integration: Socialstyrelsen.

Myndigheterna ska inom ramen för detta ansvar följa utvecklingen av respektive integrationspolitiskt delmål, bidra till att målet nås och vara samordnande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter.

För att kunna följa upp utvecklingen av integrationspolitiken på övergripande nivå, och därmed möjliggöra ett samlat kunskapsbaserat underlag för regeringens utveckling och omprövning av politiken, föreslår utredningen att det inom Arbetsförmedlingen ska inrättas ett rådgivande organ med tillhörande kanslifunktion som benämns ”Nationella integrationsrådet”. Rådet ska, med utgångspunkt i det nationella målet för integrationspolitiken som riksdagen har beslutat, göra sektorsövergripande uppföljningar och bedömningar av utvecklingen av integrationen och av politikens resultat. Rådet ska även främja samverkan mellan myndigheter, regioner, kommuner, organisationer inom det civila samhället, näringsliv, forskare och andra relevanta aktörer i genomförandet av politiken, samt bidra till kunskapsöverföring och erfarenhetsutbyte mellan aktörerna. Rådet ska också bistå regeringen med underlag och rekommendationer som kan ligga till grund för utveckling och omprövning av politiken.

Länsstyrelsen är en central aktör på regional nivå när det gäller att främja mottagande och integration av nyanlända flyktingar, skyddsbehövande och deras anhöriga. Utredningen föreslår därför att länsstyrelsens uppdrag breddas till att främja samverkan

mellan relevanta aktörer kring integrationen av utrikes födda, det vill säga oavsett grund för bosättning eller vistelsetid i Sverige.

Delmål tillsammans med indikatorer för att mäta och följa måluppfyllelsen på integrationsområdet ger förutsättningar för en kunskapsbaserad styrning av den offentliga verksamheten. Statistiska centralbyrån (SCB) bör därför få i uppdrag att utveckla indikatorer för uppföljning av integration inom integrationspolitikens fem delmål. I uppdraget med att ta fram indikatorer bör SCB även samråda med de myndigheter som ges ett sektorsansvar för respektive delmål.

Utredningen bedömer vidare att regeringen bör ta fram en nationell strategi för integrationspolitiken som konkretiserar politikens inriktning och främjar överblick och sammanhang.

Ekonomiska förutsättningar

Den som deltar i etableringsprogrammet och har hemmavarande barn kan, förutom etableringsersättning, även få etableringstillägg. Etableringstillägg lämnas i dag per hushåll och syftar till att nyanlända som har barn inte ska behöva ansöka om ekonomiskt bistånd. Utredningen föreslår att etableringstillägget höjs och individualiseras. Förslaget ger förutsättningar för att skapa jämställda ekonomiska incitament att börja arbeta och för att skapa ökade ekonomiska drivkrafter för kvinnor med barn att så snabbt som möjligt påbörja etableringsinsatser och att återgå till programmet efter föräldraledighet. Studier visar att individualiserad etableringsersättning bidrar till ett ökat arbetsutbud bland nyanlända kvinnor samt till ökad sysselsättning och inkomster efter deltagande i programmet.

Det nuvarande regelverket innebär att den som deltar i etableringsprogrammet inte kan ha en sidoinkomst från arbete för samma dag som han eller hon får etableringsersättning. Det lönar sig därmed inte för en deltagare i etableringsprogrammet att vara aktiv. Ett extraarbete kan vara ett viktigt steg för att få en fot in på arbetsmarknaden och en chans att utveckla det svenska språket, samtidigt som individen deltar i insatser som ger förutsättningar för en hållbar etablering. Utredningen föreslår därför att förvärvsarbete vid sidan av deltagande i etableringsprogrammet inte ska påverka etableringsersättningen. Utredningen har även fått i uppdrag att, oavsett resultatet av analyserna, lämna förslag på hur etableringstillägget och bostadsersättningen kan avskaffas (dir. 2023:101). Utredningens analys visar att ett avskaffande till övervägande del skulle medföra negativa konsekvenser för såväl den enskilde som för samhället, eftersom det skulle innebära ett ökat långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd för nyanlända.

Förslag till yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen föreslår nämnden att lämna följande yttrande:

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden yttrar sig i huvudsak endast om de frågor som påverkar nämndens verksamheter direkt eller indirekt.

Utredningen lyfter fram att styrningen, samordningen och uppföljningen av integrationspolitiken har stora brister idag och att den statliga styrningen behöver stärkas. Nämnden ställer sig positiv till utredningens förslag att regeringen bör ta fram en nationell strategi för integrationspolitiken, som konkretiserar politikens inriktning och främjar överblick och sammanhang.

Nämnden ställer sig bakom förslaget att fyra myndigheter får sektorsansvar för de fem huvudområdena inom integrationspolitiken. Det är bra att Statens Skolverk får ett förtydligt sektorsansvar för språklig integration samt för utbildning och kvalificering. Nämnden är också positiv till förslaget att inrätta ett nationellt integrationsråd inom Arbetsförmedlingen och välkomnar att även representanter från kommuner föreslås ingå i rådet. Det är också bra att Statistiska centralbyrån (SCB) föreslås få i uppdrag att utveckla indikatorer för uppföljning av integration inom integrationspolitikens fem delmål.

Nämnden bedömer att det är positivt att Arbetsförmedlingen föreslås få i uppdrag att främja integrationen av utrikesfödda och även beakta de konsekvenser som myndighetens beslut och verksamhet kan få för integrationen av utrikesfödda. Arbetsförmedlingen kommer därmed bland annat samverka med kommuner gällande exempelvis vuxenutbildningen. Nämnden bedömer också att länsstyrelsernas utökade samverkansansvar kommer att gynna samverkan i olika sammanhang.

Idag kan deltagare i etableringsprogrammet inte ha en sidoinkomst från arbete för samma dag som personen uppbär etableringsersättning. Nämnden ställer sig positiv till utredningens förslag att förvärvsarbete vid sidan av deltagande i etableringsprogrammet inte ska påverka etableringsersättningen. Nämnden ser det som positivt att personer i och med detta får incitament att vara aktiva. Att tidigt få arbetslivserfarenhet är viktigt för individens etablering på arbetsmarknaden. Dock understryker nämnden att möjligheten att arbeta samtidigt som individen deltar i etableringsprogrammet inte får bli kontraproduktivt, i den meningen att individen får svårt att hantera kombinationen av studier, etableringsinsatser och arbete.

Flera utredningar inom området integrationsfrågor har presenterats under de senaste åren, bland andra ”Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration (SOU 2023:24)” och ”Mål och mening med integration (SOU 2024:12)”. Nämnden

understryker vikten av att regeringen koordinerar arbetet med dessa utredningar och de beslut som fattas med utgångspunkt från dessa.

Ansvariga

Elena Zukauskaitė Avdelningschef

Anneli Schwartz Förvaltningschef